

Tygodnik Gospodarczy PIE

12 stycznia 2023 r.

Po pandemii mniej innowacji w polskich firmach

26,3 proc.

przedsiębiorstw przemysłowych było aktywnych innowacyjnie w latach 2019-2021

22,2 proc.

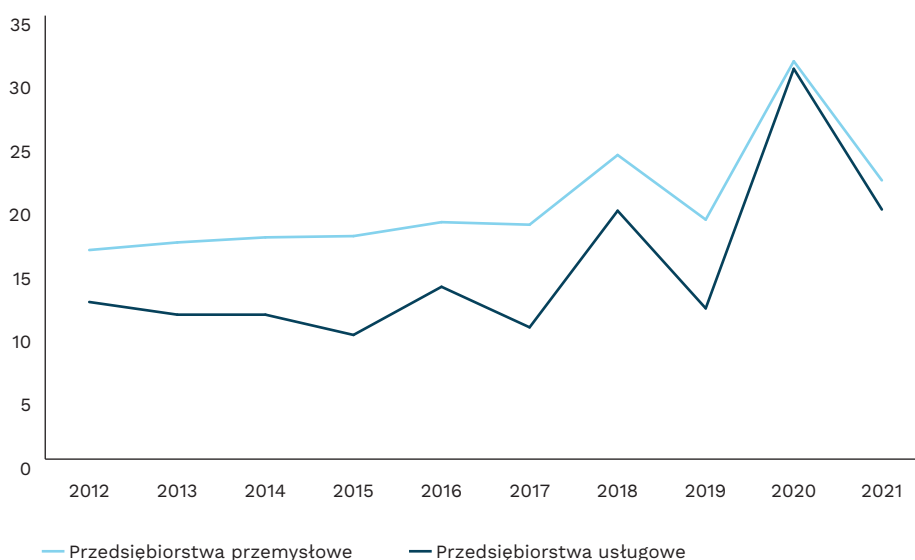
przedsiębiorstw usługowych było aktywnych innowacyjnie w latach 2019-2021

41,4 mld PLN

wydatki polskie przedsiębiorstwa na innowacje w 2021 r.

► **Najnowsze dane GUS-u wskazują, że tylko 26,3 proc. przedsiębiorstw przemysłowych i 22,2 proc. przedsiębiorstw usługowych było aktywnych innowacyjnie w latach 2019-2021.** W porównaniu do poprzedniego pomiaru obejmującego lata 2018-2020, udział firm aktywnych innowacyjnie spadł aż o 10,4 pkt. proc. wśród przedsiębiorstw przemysłowych i 10,8 pkt. proc. wśród przedsiębiorstw usługowych¹. Rok 2020 był jednak wyjątkowy pod względem odsetka firm zgłaszających działalność innowacyjną bądź wdrożone innowacje (firm innowacyjnych w nomenklaturze GUS). Najnowsze dane warto porównać z danymi za lata 2017-2019, gdy aktywnych innowacyjnie było 21,7 proc. i 13,7 proc. dla, odpowiednio, firm przemysłowych i usługowych. W tej perspektywie można mówić o pozytywnej zmianie i wzroście wskaźników. Podobnie w przypadku wskaźnika firm wdrażających innowacje, który wzrósł w stosunku do 2019 r.

Wykres 1. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w latach 2012-2021 (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

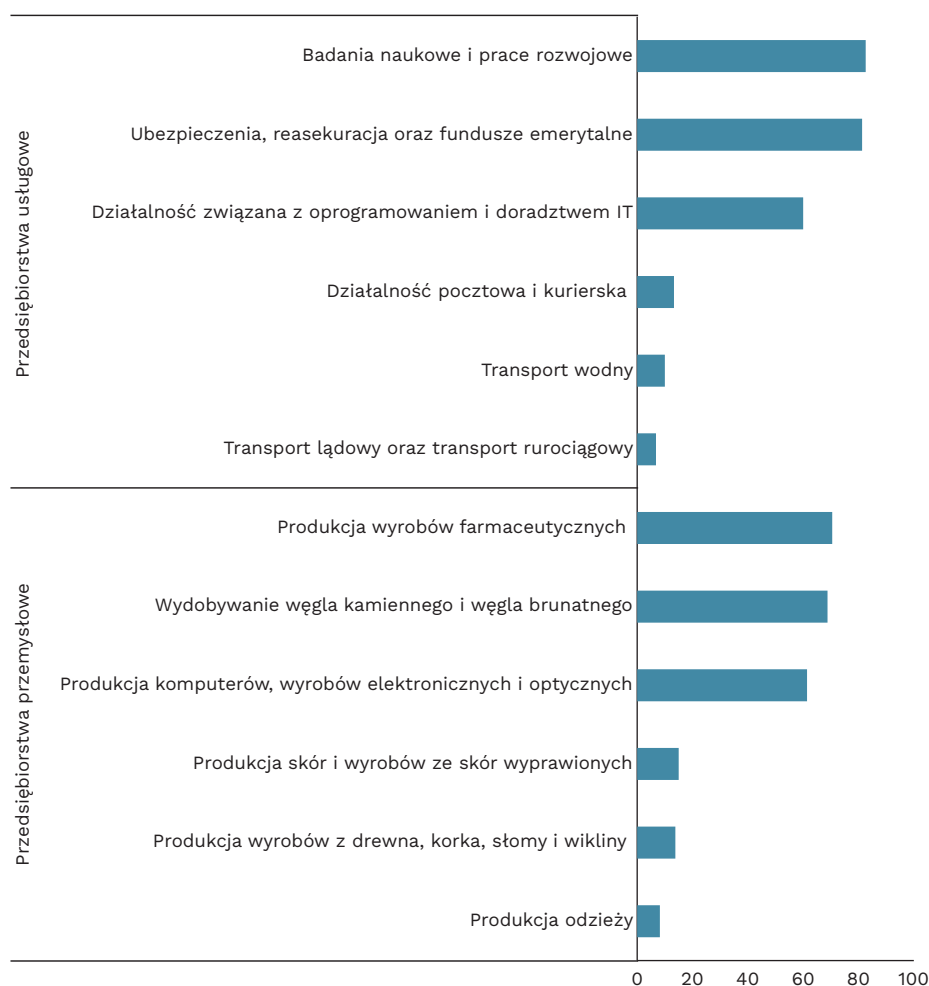
► **Łączne wydatki na działalność innowacyjną wzrosły o 6,7 proc. i wyniosły 41,4 mld PLN. Po raz pierwszy przedsiębiorstwa usługowe wyprzedziły pod względem nakładów przedsiębiorstwa przemysłowe.** Nakłady poniesione w 2021 r. przez przedsiębiorstwa przemysłowe były o 6,6 proc. niższe niż w 2020 r. i osiągnęły 19 mld PLN. Wśród przedsiębiorstw usługowych nakłady w porównaniu r/r były wyższe o 21,5 proc. i wyniosły 22,3 mld PLN.

¹ Przedsiębiorstwem aktywnym innowacyjnie jest, wg GUS, przedsiębiorstwo, które w badanym okresie wprowadziło przynajmniej jedną innowację produktową lub procesów biznesowych lub realizowało w tym okresie przynajmniej jeden projekt innowacyjny; *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019-2021* (2022), GUS, Szczecin.

► **Najbardziej aktywne innowacyjnie wśród przemysłowych były przedsiębiorstwa farmaceutyczne – aż w 70,5 proc. z nich wprowadzono innowacje lub realizowano projekty innowacyjne.** Drugie miejsce zajmują przedsiębiorstwa wydobywające węgiel kamienny i brunatny – 68,8 proc. Na miejscu trzecim są firmy zajmujące się produkcją komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 61,4 proc. Na końcu zestawienia plasują się firmy produkujące odzież – tylko 8,2 proc. tych firm było aktywnych innowacyjnie.

► **Wśród przedsiębiorstw usługowych wskaźnik aktywności innowacyjnej był najwyższy w dziale Badania naukowe i prace rozwojowe – 82,6 proc.** Na drugim miejscu znalazł się dział Ubezpieczenia, reasekuracja i fundusze emerytalne, w którym aktywnych innowacyjnie jest 81,3 proc. firm. W przypadku firm usługowych najgorzej wypadają przedsiębiorstwa zajmujące się transportem lądowym i rurociągowym – 6,8 proc. oraz transportem wodnym – 10 proc.

Wykres 2. Odsetek przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie w latach 2019–2021 w wybranych działach działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

► **Przyczyną tak dużych zmian w wynikach innowacyjności firm w ostatnich badaniach GUS jest niewątpliwie odmienny rok 2020.** W czasie pandemii COVID-19 przedsiębiorcy musieli zastosować się do panujących restrykcji i wprowadzić innowacje w działalności,

aby nadal funkcjonować. Wiele firm wdrożyło innowacje procesowe, uwzględniając chociażby pracę zdalną. W 2020 r. aż 27,6 proc. przedsiębiorstw usługowych i 26,3 proc. przedsiębiorstw przemysłowych wprowadziło innowacje procesowe, a rok później było to odpowiednio 18,1 proc. i 18 proc. Odsetek firm wdrażających innowacje produktowe był znacznie mniejszy (12,1 proc. i 18,4 proc. w 2020 r., 6,8 proc. i 13,1 proc. w 2021 r., odpowiednio dla firm usługowych i przemysłowych). Zakończony okres pandemii wpłynął na ograniczenie działalności innowacyjnej w firmach, jednak w 2021 r. wciąż kształtowała się ona powyżej trendu dla firm usługowych i na poziomie dawnego trendu dla firm przemysłowych.

(IŚ, WN)

Przedsiębiorcy nie mają optymistycznych prognoz gospodarczych

87 proc.

firm przewiduje wzrost cen nośników energii w 2023 r.

80 proc.

przedsiębiorstw uważa, że w 2023 r. wzrośnie inflacja

34 proc.

firm nie wie, czy wojna skończy się w 2023 r.

► **Wojna w Ukrainie nie tylko negatywnie wpływa na kondycję gospodarczą naszego kraju, ale także coraz wyraźniej kształtuje nastroje społeczne.** Z cyklicznych badań CBOS przeprowadzonych w 2022 r. wynika, że ogólne nastroje społeczne Polaków pogarszają się. Pogarsza się wizja przyszłości gospodarczej, a wśród przewidywań dotyczących poziomu życia pesymizm przeważa nad optymizmem². **Nastroje pesymistyczne przeważają również wśród przedsiębiorców, co w ostatnich miesiącach pokazuje spadek Miesięcznego Indeksu Koniunktury (MIK) poniżej poziomu neutralnego³.** Trudno się dziwić, gdyż niepewność sytuacji gospodarczej, rosnące ceny energii i koszty pracownicze w całym ubiegłym roku wskazywane były przez przedsiębiorców jako bariery najbardziej utrudniające funkcjonowanie polskim firmom.

► W ramach badań do tegorocznej edycji MIK, które PIE i BGK przeprowadziło w styczniu 2023 r., biznesmenów zapytano o trendy przewidywane na najbliższy rok. **Aż 87 proc. polskich firm przewiduje wzrost cen nośników energii w 2023 r., a 8 na 10 przedsiębiorców przewiduje, że wzrośnie inflacja.** Największą niewiadomą jest koniec wojny – co trzecie przedsiębiorstwo nie umiało wypowiedzieć się, czy wojna skończy się w 2023 r.

► O tym, że w 2023 r. wzrośnie inflacja jest przekonana nieco ponad połowa badanych, a blisko jedna trzecia raczej się z taką prognozą zgadza. Podobnie, 51 proc. biznesmenów nie ma wątpliwości, że ceny nośników energii wzrosną, a 36 proc. przewiduje, że raczej wzrosną. **Przewidywania biznesmenów są nawet bardziej pesymistyczne niż prognozy analityków⁴.** Wprawdzie prognozy dla gospodarki na najbliższe miesiące mówią, że jakaś forma recesji jest nieuchronna, to jednocześnie zapowiadają nieznaczne spadki zarówno w odniesieniu do inflacji, jak i cen energii w 2023 r.

► **Jeśli chodzi o wzrost stóp procentowych w 2023 r., to taki trend zdecydowanie przewiduje 26 proc. badanych firm, a 38 proc. nie wyklucza takiej sytuacji.** Tymczasem Rada

² <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/8569509,nastroje-spoeczne-cbos-badanie-sondaz.html> [dostęp: 11.01.2023].

³ Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) to wskaźnik stworzony przez PIE i BGK badający koniunkturę polskich przedsiębiorstw. Badanie jest przeprowadzane na początku każdego miesiąca na reprezentatywnej próbie 500 firm, metodą CATI.

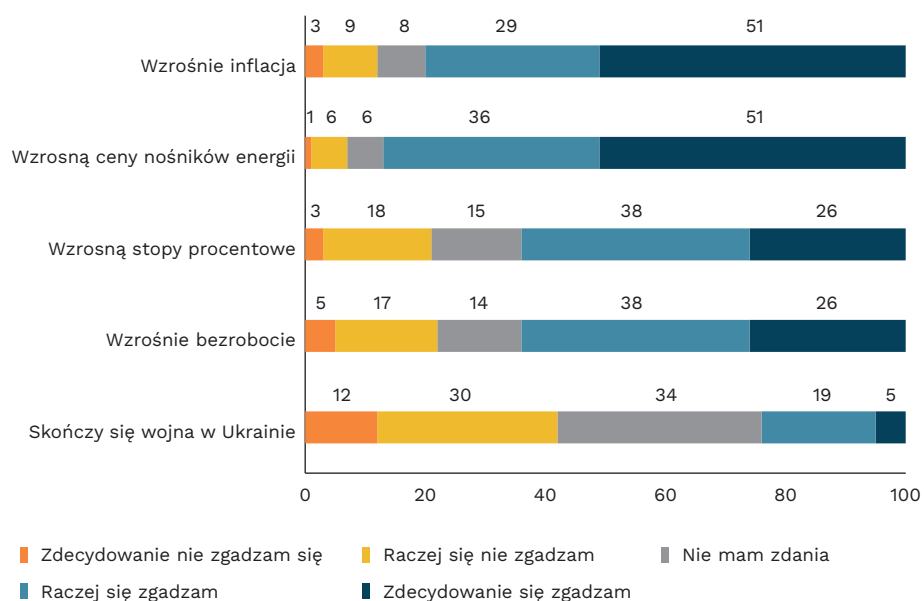
⁴ https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/12/Miesiecznik-Makro_12-22.pdf [dostęp: 11.01.2023].

Polityki Pieniężnej na początku 2023 r. ogłosiła, że stopy procentowe NBP pozostawia bez zmian⁵.

► W przypadku prognozowania wzrostu bezrobocia sytuacja wygląda podobnie jak w przypadku stóp procentowych. **O wzroście bezrobocia mówi 26 proc. przedsiębiorców, a 38 proc. raczej się z tą prognozą zgadza.** Z kolei 17 proc. respondentów raczej nie przewiduje wzrostu bezrobocia w 2023 r., zaś 5 proc. badanych przedsiębiorców jest nawet przekonanych, że bezrobocie nie wzrośnie. Stopa bezrobocia rejestrowanego w grudniu 2022 r. wyniosła 5,2 proc. wobec 5,1 proc. w poprzednich trzech miesiącach. Wstępne dane nie wskazują na wzrost, mimo że firmy redukują liczbę rekrutacji (świadczy o tym spadek liczby ofert w urzędach pracy), a nawet zapowiadają zwolnienia⁶.

► Największa niepewność i nieprzewidywalność dotyczy wojny w Ukrainie. **Pewnych, że wojna się nie skończy w 2023 r. jest 12 proc. badanych, a 30 proc. nie wyklucza, że tak będzie.** Natomiast zdecydowanie największą część (34 proc.) stanowią respondenci nie mający zdania na ten temat, co nie dziwi ze względu na dynamikę samej wojny oraz sytuacji geopolitycznej. Mimo to jednak 5 proc. przedsiębiorców wyraziło przekonanie, że wojna w tym roku się skończy.

Wykres 3. Opinie przedsiębiorców co do kształtowania się zjawisk społeczno-gospodarczych w 2023 r. (w proc.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PIE i BGK.

► **Przedsiębiorstwa wchodzą w 2023 r. w nastrojach pesymistycznych, a prognozy dotyczące nadchodzących zjawisk i zdarzeń społecznych są raczej ponure.** Taka postawa nie zaskakuje – wszak ostatnie dwa lata obfitowały w zjawiska niespodziewane i destabilizujące gospodarkę na świecie. Najpierw bezprecedensowe lockdowny wymuszone przez

⁵ <https://www.rp.pl/banki/art37725501-rpp-stopy-procentowe-nbp-decyzja-styczen-2023> [dostęp: 11.01.2023].

⁶ <https://www.pb.pl/bezrobocie-ani-drgnie-inflacja-spada-za-wczesnie-jednak-na-szampana-1174097> [dostęp: 11.01.2023].

pandemii COVID-19, a następnie wojna w Ukrainie. Biznesmeni, podobnie jak większość społeczeństwa, nie wykluczają, że dobre czasy już minęły, a „nowa” normalność oznacza głównie niepewność i niestabilność. Ale jednak nie sposób nie dostrzec jasnych punktów w obszarze polskiej przedsiębiorczości. Polscy biznesmeni od dwóch lat funkcjonują w bardzo trudnych warunkach i nauczyli się elastyczności w zarządzaniu, sprawnego wykorzystywania nowoczesnych technologii, planowania w niesprzyjającym otoczeniu, wreszcie radzenia sobie z nagłymi kryzysami. Może zatem nie warto zakładać, że dobrze już było.

(KD, KZ)

Ograniczenie sprzedaży alkoholu obniża wskaźnik hospitalizacji wśród młodych

9,7 l

czystego alkoholu spożył statystyczny mieszkaniec Polski w 2021 r.

o 9 proc.

tańszy jest alkohol w Polsce w porównaniu do średniej europejskiej, przy uwzględnieniu parytetu siły nabywczej

► **Zakaz sprzedaży alkoholu w sklepach w godzinach nocnych przyczynił się do zmniejszenia o 9 proc. liczby osób młodych, które były hospitalizowane z powodu spożycia alkoholu w Badenii-Wirtembergii w Niemczech⁷.** Zakaz został wprowadzony przez lokalne władze w 2010 r. i dotyczył godzin od 22:00 do 05:00. Miał on istotny wpływ na redukcję hospitalizacji spowodowanych nadmiernym spożyciem alkoholu w grupie wiekowej do 24. roku życia. Podobne ograniczenia obowiązują także w innych krajach UE: na Litwie w tygodniu można kupić alkohol tylko w godzinach 10:00-20:00, w Słowenii zakaz sprzedaży obowiązuje w godzinach 21:00-07:00, w Finlandii – 21:00-09:00, we Włoszech – 22:00-06:00⁸, zaś w Hiszpanii od 22:00 (w niektórych regionach są to inne godz., np. w Katalonii od 23:00⁹).

► **W Polsce, wg badania ESPAD¹⁰, w 2019 r. 33,5 proc. osób w wieku 15-16 lat wskazało, że doznało zatrucia alkoholowego przynajmniej raz w życiu (w 2011 r. było to 43,3 proc.).** W większości państw europejskich alkohol może kupić osoba po 18. roku życia. W Luksemburgu może to zrobić 16-latek, na Cyprze i Malcie próg wynosi 17 lat, a w Austrii, Belgii, Niemczech, Danii oraz Szwecji wiek zależy od zawartości alkoholu w zakupionym produkcie¹¹. Poza ograniczeniami dotyczącymi wieku oraz godzin sprzedaży, stosuje się także regulacje dotyczące kampanii reklamowych oraz zakazu publicznego spożywania alkoholu¹².

► **W 2021 r. na 1 mieszkańca w Polsce przypadło spożycie 9,7 l 100-proc. alkoholu¹³.** Jest to wynik o 3 litry wyższy niż jeszcze 20 lat temu. W latach 1993-2000 spożycie utrzymywało się na względnie stałym poziomie 6,5-7 l, jednak od początku XXI wieku zaczęło rosnąć. Najbardziej dynamiczny wzrost spożycia zanotowano w latach 2001-2008, w których konsumpcja alkoholu na 1 mieszkańca wzrosła aż o 45 proc. Rekordowo duże spożycie – 9,78 l 100-proc. alkoholu na 1 mieszkańca Polski miało miejsce przed pandemią w 2019 r.

⁷ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/hec.4610> [dostęp: 11.01.2023].

⁸ <https://4liberty.eu/retail-opening-hours-in-europe-regulation-that-fails/> [dostęp: 11.01.2023].

⁹ https://www.lasexta.com/programas/equipo-investigacion/asi-consiguen-supermercados-fantasma-vender-alcohol-noche-pese-que-tiendas-convencionales-tienen-prohibido_20220304622293d85bbac900016eab9b.html [dostęp: 11.01.2023].

¹⁰ <https://data.espad.org/> [dostęp: 11.01.2023].

¹¹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements-concerning-rights-child-eu/purchasing-and-consuming-alcohol> [dostęp: 11.01.2023].

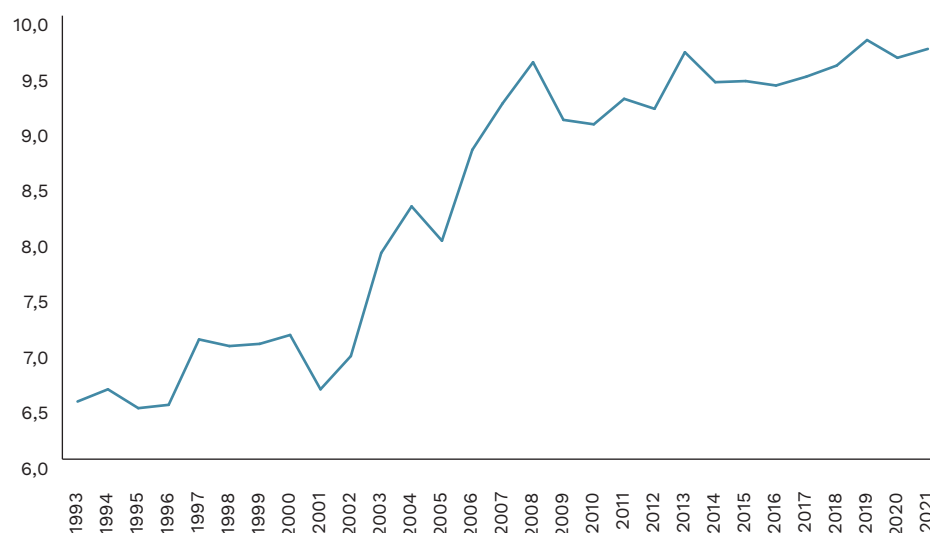
¹² <https://www.letithapyn.eu/data-si/file/Report%20on%20the%20alcohol%20laws%20in%20EU.pdf> [dostęp: 11.01.2023].

¹³ <https://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki> [dostęp: 11.01.2023].

Po nieznacznym spadku w 2020 r. (o 0,16 l), w 2021 r. spożycie ponownie wzrosło. Od lat 90. konsekwentnie wzrasta konsumpcja piwa – z 42,8 l na mieszkańca w 1996 r. do 92,7 l w 2021 r. (rekordowym rokiem był 2018, w którym przeciętny Polak wypił 100,5 l). Spożycie wina wzrasta od 2016 r. i w 2021 r. wyniosło 6,7 l (kategoria wina i miody pitne). Taki wynik jest jednak daleki od poziomu z lat 1996–2004, kiedy to w każdym roku Polacy pili ponad 10 l wina rocznie, a w szczytowym okresie (1998 r.) 13,7 l. W pandemicznym 2020 r. zwiększyło się spożycie wina (o 0,2 l na mieszkańca) kosztem piwa (spadek o 3,5 l na osobę) w porównaniu z 2019 r.

► **Konsumpcja wyrobów spirytusowych powróciła w 2021 r. do poziomu z 1993 r. – na jednego mieszkańca przypadło wtedy 3,8 l. Patrząc ogólnie, od 20 lat spożycie mocnych alkoholi na jednego mieszkańca w Polsce stale wzrasta. Po I połowie lat 90. w Polsce pito coraz mniej (w okresie 1992–1995 wypijano średnio 3,65 l mocnego alkoholu rocznie), do 2002 r., w którym przeciętny mieszkaniec Polski wypijał 1,7 l.** Od 2007 r. ilość wypitego mocnego alkoholu nie spada poniżej 3 l na mieszkańca. Polacy piją z mniejszą częstotliwością niż średnia europejska. Według danych za 2019 r.¹⁴, 1,6 proc. badanych w Polsce wskazało, iż pije codziennie (średnia w Unii Europejskiej to 8,5 proc.) oraz 16,7 proc. wskazało, że spożywa alkohol raz w tygodniu (29,1 proc. dla całej Unii). 30 proc. Polaków stwierdziło, że pije co miesiąc, podczas gdy dla Unii średnia wynosi 23 proc.

Wykres 4. Spożycie czystego alkoholu na 1 mieszkańca Polski w latach 1993–2021 (w litrach)

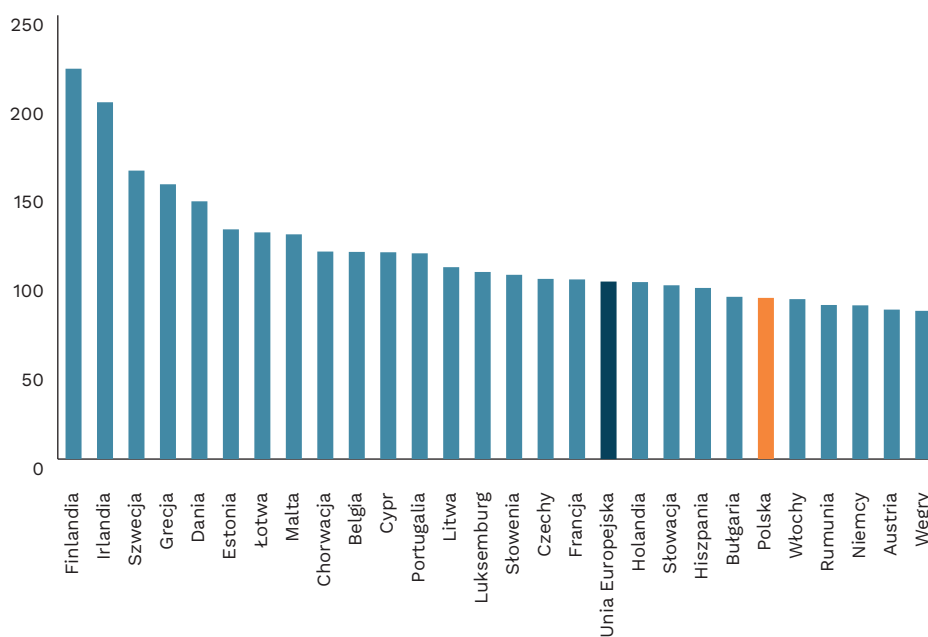

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych PARPA.

► **Alkohol w Polsce w 2021 r. był jednym z najtańszych w całej UE i kosztował o 9 proc. mniej niż wynosi średnia europejska, biorąc pod uwagę parytet siły nabywczej.** Oznacza to, że tylko w pięciu państwach wspólnoty alkohol był tańszy niż w Polsce. Najdrożej jest w Finlandii, Irlandii oraz Szwecji – w tych państwach ceny alkoholu nie spadają poniżej poziomu 1,5 średnich cen dla UE.

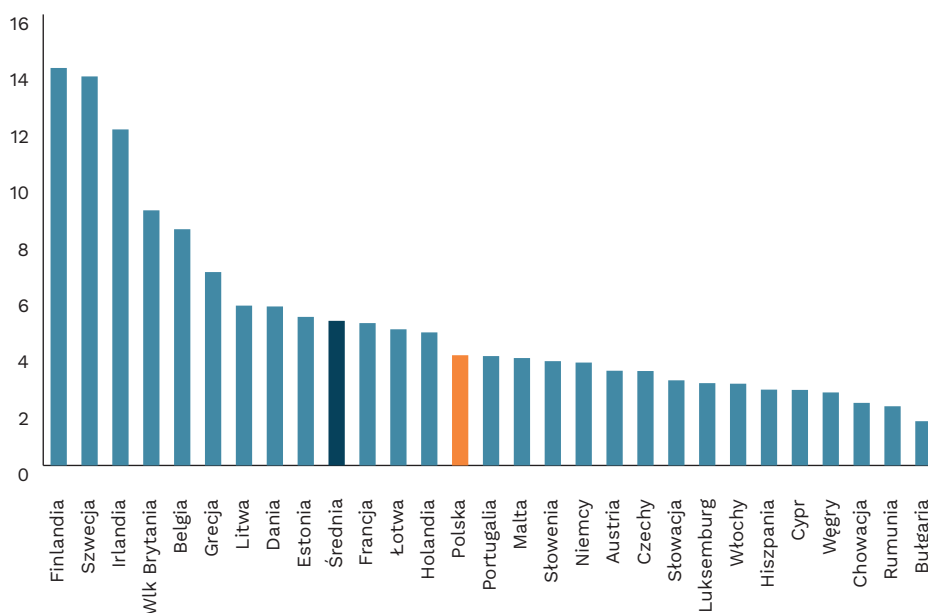
¹⁴ [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_EHIS_AL1C\\$DEFAULTVIEW/default/table](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_EHIS_AL1C$DEFAULTVIEW/default/table) [dostęp: 11.01.2023].

Wykres 5. Ceny napojów alkoholowych z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej w UE w 2021 r. (UE = 100)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

Wykres 6. Wysokość akcyzy na butelkę o pojemności 700 ml z trunkiem o zawartości 40 proc. alkoholu – stan na lipiec 2021 r. (w EUR)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych taxfoundation.org

► **Polska była 13. krajem w Europie pod względem wysokości akcyzy na alkohol 40-proc.¹⁵**

Najwyższe stawki obowiązywały w Finlandii oraz Szwecji – odpowiednio 14,10 EUR oraz 13,80 EUR dla 700 ml napoju o zawartości 40 proc. alkoholu. Stawka w Polsce – 3,91 EUR – była najwyższa w regionie Europy Środkowej, ale mniejsza od akcyzy krajów bałtyckich, skandynawskich czy Wysp Brytyjskich (zarówno Wielka Brytania, jak i Irlandia). Najmniejszy podatek od alkoholu był w Bułgarii, w której wyniósł 1,57 EUR. Nieco wyższe stawki były w Rumunii – 2,10 EUR, Chorwacji – 2,22 EUR czy na Węgrzech – 2,59 EUR.

(JL)

Biometan po wojnie może zaspokoić nawet 55 proc. ukraińskiego zapotrzebowania na gaz

na 9,7 mld m³

rocznie przed wojną szacowano potencjał produkcyjny biometanu w Ukrainie; w wyniku działań wojennych może on ulec obniżeniu do nawet do 6 mld m³ (spadek o 39 proc.)

na 8 mld m³

rocznie szacowany jest potencjał produkcji biometanu w Polsce

na 30,5 mld USD

szacowane są całkowite straty sektora rolniczego w Ukrainie

► **Według Ukraińskiego Stowarzyszenia Bioenergetycznego (Bioenergy Association of Ukraine – UAOU), potencjał wytwórczy biometanu w Ukrainie tuż przed wojną sięgał 9,7 mld m³ rocznie¹⁶.** Najwięcej biometanu mogłoby powstawać z resztek poźniwnych (blisko 4,9 mld m³) i kiszonki z kukurydzy (2,7 mld m³)¹⁷. Według ówczesnych szacunków UAOU, do 2050 r. potencjał ten mógłby wzrosnąć nawet do 15 mld m³ (dla porównania potencjał krajów UE-27 w 2050 r. szacowany jest łącznie na ok. 151 mld m³)¹⁸. Odpowiadałoby to od 36 proc. do 55 proc. ukraińskiego zapotrzebowania na gaz z 2021 r. (27,3 mld m³)¹⁹.

► **W wyniku wojny potencjał wytwórczy biometanu może jednak ulec obniżeniu. Skażenie metalami ciężkimi w wyniku działań wojennych może utrzymywać się w glebie nawet powyżej 100 lat^{20,21}.** Dotkliwe są także pozostałe straty wojenne sektora rolniczego, które według Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) szacowane są na ponad 2,2 mld USD szkód bezpośrednich (zniszczone maszyny, budynki i zbiory, martwy inwentarz) i 28,3 mld USD strat pośrednich (utrata potencjału produkcyjnego, wyższy koszt działalności, zaburzenia łańcuchów logistycznych)²². Jeżeli od szacowanego przed wojną potencjału wytwórczego biometanu Ukrainy odejmiemy ziemie obecnie okupowane przez wojska rosyjskie i ziemie, na których toczyły się intensywne działania wojenne spada on z 9,7 mld m³ do 6 mld m³ (o 39 proc.)²³.

► Mimo toczącej się wojny, Ukraina zaczęła rozwijać produkcję biometanu. Na koniec 2021 r. parlament ukraiński przegłosował ustawę regulującą rynek biometanu. W połowie 2022 r. w prowincji Czernihów stanęła pierwsza biometanownia, a w październiku ukraińska firma Hals Agro podpisała memorandum dotyczące przyszłej sprzedaży biometanu

¹⁵ <https://taxfoundation.org/distilled-spirits-taxes-europe-2021/> [dostęp: 11.01.2023].

¹⁶ Geletukha, G., Kucheruk, P., Matveev, Y. (2022), *Prospects of biomethane production in Ukraine*, "UABIO Position Paper", No. 29.

¹⁷ Geletukha, G., Kucheruk, P., Matveev, Y. (2022), *Prospects and Potential for Biomethane Production in Ukraine*, "Ecological Engineering & Environmental Technology", No. 23(4)

¹⁸ <https://gasforclimate2050.eu/news-item/new-study-on-biomethane-production-potentials-in-the-eu/> [dostęp: 09.01.2022].

¹⁹ <https://www.reuters.com/business/energy/ukraines-energy-options-limited-event-russian-gas-disruption-2022-02-24/> [dostęp: 05.01.2022].

²⁰ <https://resoilfoundation.org/en/agricultural-industry/ukraine-war-pollution-soil/> [dostęp: 05.01.2022].

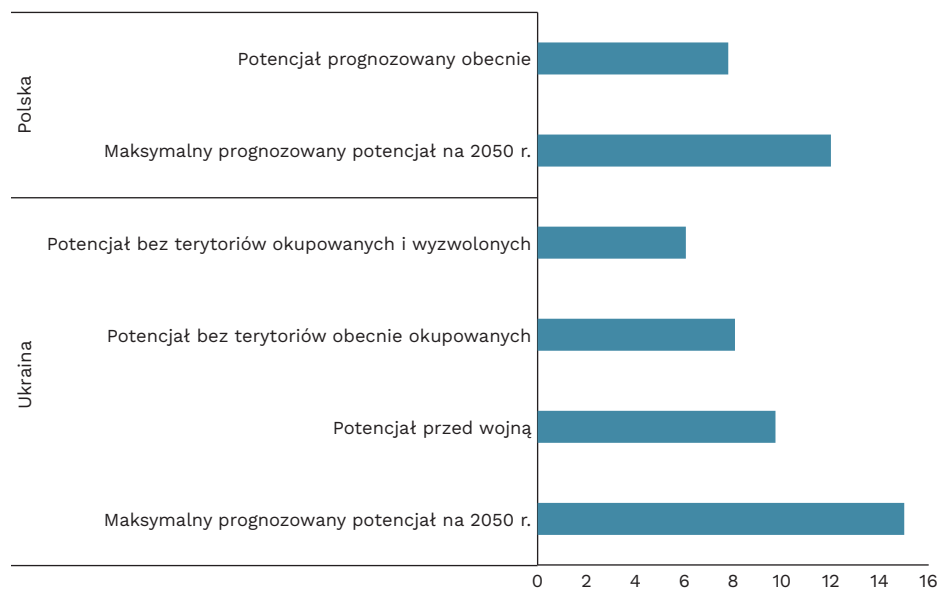
²¹ <https://bsssjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ejss.13297> [dostęp: 05.01.2022].

²² <https://www.fao.org/documents/card/en/c/cc3311en> [dostęp: 09.01.2022].

²³ Opracowanie własne PIE.

do Unii Europejskiej²⁴. Operator Systemu Przesyłowego Gazu Ukrainy rozpoczął także serię spotkań promujących biometan wśród przedstawicieli biznesu i innych agencji rządowych²⁵. **Rozwój rynku biometanu w Ukrainie prognozowany jest nawet na 1 mld m³ w 2030 r.**²⁶.

Wykres 7. Scenariusze potencjału wytwórczego biometanu w Ukrainie i w Polsce (mld m³/rok)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Bioenergy Association of Ukraine, Gas for Climate, Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu i „The Financial Times”²⁷.

► Także w Polsce można zauważyć wzrost zainteresowania rynkiem biometanu. Obecnie trwają prace nad nowelizacją ustawy o odnawialnych źródłach energii, która ma umożliwić rozwój rynku, a pierwsze przyłączenia biometanowni do sieci przez Polską Spółkę Gazownictwa zapowiadane są na 2024 r.²⁸. **Według prognoz naukowców z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, polski potencjał produkcyjny wynosi blisko 8 mld m³. Z kolei według szacunków Guidehouse²⁹, potencjał produkcyjny biometanu w Polsce może do 2050 r. być wyższy i wynosić nawet 12 mld m³. Odpowiadałoby to od 40 proc. do 60 proc. obecnego rocznego zapotrzebowania Polski na gaz ziemny.**

(AJ)

²⁴ <https://rgc.ua/en/news/chista-energija/id/pershij-v-ukrajini-biometan-gotujut-do-prodazhu-u--42373> [dostęp: 09.01.2022].

²⁵ <https://www.bioenergy-news.com/news/gas-transmission-system-operator-of-ukraine-launches-online-biomethane-talks/> [dostęp: 09.01.2022].

²⁶ <https://www.euractiv.com/section/energy/opinion/how-ukraines-renewable-gas-potential-can-help-european-energy-security/> [dostęp: 09.01.2022].

²⁷ <https://www.ft.com/content/4351d5b0-0888-4b47-9368-6bc4dfbccbf5> [dostęp: 09.01.2022].

²⁸ <https://wysokienapiecie.pl/79075-biometanownia-orldenu-biolng/> [dostęp: 09.01.2022].

²⁹ <https://gasforclimate2050.eu/news-item/new-study-on-biomethane-production-potentials-in-the-eu/> [dostęp: 09.01.2022].

Dyskryminacja płacowa na celowniku Unii Europejskiej

10,4 proc.

wynosi szacunkowa luka płacowa między kobietami a mężczyznami wykonującymi podobną pracę w Polsce

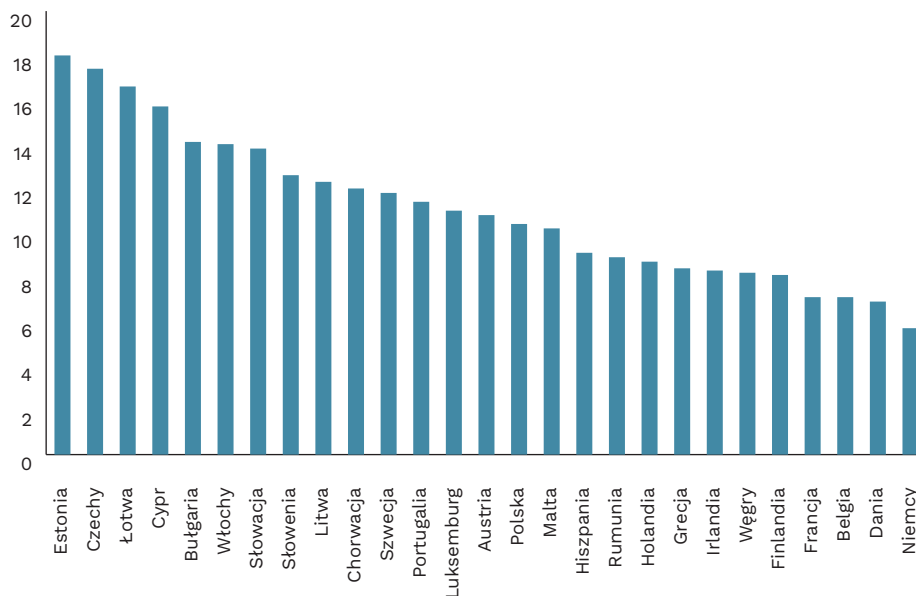
o 3 pkt. proc.

mają zmniejszyć lukę nowe regulacje opracowywane w UE

► **Kobiety nadal zarabiają mniej niż mężczyźni.** Luka płacowa, czyli różnica między średnimi godzinowymi wynagrodzeniami kobiet i mężczyzn, może wynikać m.in. z różnic w stanowiskach i kompetencjach. Dlatego często szacuje się również tzw. skorygowaną lukę płacową, w której uwzględnione są te różnice. Skorygowana luka płacowa uwzględnia poszczególne czynniki, które mają wpływ na płace, czyli m.in. stanowisko, wiek, poziom wykształcenia, doświadczenie zawodowe. Innymi słowy, określa średni poziom różnic w wynagrodzeniu między kobietami a mężczyznami na podobnych stanowiskach, z podobnym wykształceniem itd. Skorygowana luka płacowa wynika z nieobserwowanych przez ekonomistów czynników, w tym z dyskryminacji płacowej ze względu na płeć.

► **Dyskryminacja płacowa ze względu na płeć wciąż pozostaje istotnym problemem w państwach UE.** Analitycy związani z Komisją Europejską szacują na podstawie danych EU-SILC, że skorygowana luka wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn wykonujących taką samą pracę (bądź bardzo podobną) w państwach UE wynosi średnio 11 proc. Poziom ten jest jednak istotnie zróżnicowany – waha się od około 6 proc. w Niemczech do 18 proc. w Estonii³⁰. W badaniu porównywano stawkę godzinową brutto kobiet i mężczyzn na podstawie danych EU-SILC. Analiza potwierdza fakt, że luka płacowa jest szczególnie duża w branżach zdominowanych przez mężczyzn. Ponadto w krajach, w których dysproporcja ta jest mniejsza, np. w Niemczech, Austrii i Holandii, obserwowalna jest istotna różnica w liczbie przepracowanych godzin – duży jest odsetek pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy wśród zatrudnionych kobiet.

Wykres 8. Skorygowana luka płacowa kobiet i mężczyzn w państwach UE

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie: ['Equal Pay for Equal Work' in the EU: what would it take?](#) [dostęp: 11.01.2023].

³⁰ ['Equal Pay for Equal Work' in the EU: what would it take?](#) [dostęp: 11.01.2023].

► **Unia Europejska postuluje zwiększenie przejrzystości wynagrodzeń, aby zmniejszyć różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn w państwach UE.** Parlament Europejski opracowuje obecnie nową dyrektywę zgodną z zasadą unijnej polityki społecznej – równe wynagrodzenia za taką samą pracę (ang. *Equal Pay for Equal Work*)³¹. Wstępne porozumienie między państwami członkowskimi UE osiągnięto 15 grudnia 2022 r.

► **Pracodawca będzie musiał informować o wynagrodzeniu w ogłoszeniu o pracę.** Ponadto, nie będzie mógł pytać o historię wynagrodzenia kandydata. Opracowywana dyrektywa zakłada również ułatwienie porównywania wynagrodzeń między zatrudnionymi – pracownik będzie mógł żądać informacji na temat poziomu wynagrodzeń na podobnym stanowisku. Ponadto, pracodawcy zatrudniający ponad 100 pracowników zobligowani będą raportować informacje na temat różnic w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn we własnych firmach. W sytuacji wykrycia luki przekraczającej 5 proc., która nie będzie wynikać z obiektywnych przestanków, zobligowani będą wprowadzić działania naprawcze³².

(SS)

Nadzieje związane z umową UE-Mercosur

-2 mld USD

wyniosło saldo obrotów handlowych Polski z krajami Mercosur w 2021 r.

o ok. 60 proc.

powyżej średniej miesięcznej z ostatnich siedmiu lat wzrost wycinka Amazonii w listopadzie 2022 r.

1,0 proc.

wynosi prognozowany wzrost gospodarczy Brazylii w 2023 r.

► **Objęcie 1 stycznia 2023 r. prezydentury Brazylii przez Luiza Inacio Lułę da Silva wznowiło nadzieję na podpisanie umowy UE-Mercosur (Brazylia, Argentyna, Paragwaj i Urugwaj). Jeżeli umowa zostanie podpisana w formie przewidywanej w 2019 r., zostaną zniesione cła na 91 proc. produktów eksportowanych z UE w następnych kilkunastu latach.** Wysoka ochrona celna krajów Mercosur to, oprócz odległości, główna bariera zwiększenia handlu z tym stowarzyszeniem. Na podpisaniu umowy skorzystać mogą polscy eksporterzy dostarczający: maszyny i sprzęt elektryczny (28,8 proc. polskiego eksportu do Mercosur w 2021 r.), produkty przemysłu chemicznego i farmaceutycznego (16,2 proc.), gumę i tworzywa sztuczne (14,5 proc.) oraz środki transportu (10,2 proc.). Stawki celne dla tych produktów wynosiły w 2021 r. do 13,8 proc.³³. Umowa może zmienić trend malejącego salda obrotów handlowych pomiędzy Polską a krajami Mercosur, które w 2021 r. wyniosło -2 mld USD.

► **Największe obawy w Polsce związane z implementacją umowy UE-Mercosur mają producenci produktów spożywczych, szczególnie wołowiny oraz cukru.** Umowa ma jednak zawierać ograniczenia ilościowe dla wwozu części produktów spożywczych do UE, a stosowane stawki celne będą obniżane w Unii stopniowo. Przewidziane są również pakiety ochronne dla europejskich producentów żywności, a importowane do UE produkty Mercosur będą musiały spełniać normy unijne, co może znacznie ograniczyć import.

► Podpisanie umowy zależy w dużym stopniu od zmniejszenia wycinki Puszczy Amaźońskiej w Brazylii. **Tymczasem deforestacja Amazonii gwałtownie wzrosła w listopadzie 2022 r. do poziomu 555 km² – było to ok. 60 proc. powyżej średniej miesięcznej z ostatnich siedmiu lat i ponad dwukrotnie więcej niż w listopadzie ubiegłego roku³⁴.** W czasie

³¹ Commission welcomes the political agreement on new EU rules for pay transparency [dostęp: 11.01.2023].

³² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT [dostęp: 11.01.2023].

³³ https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles21_e.pdf [dostęp: 11.01.2023].

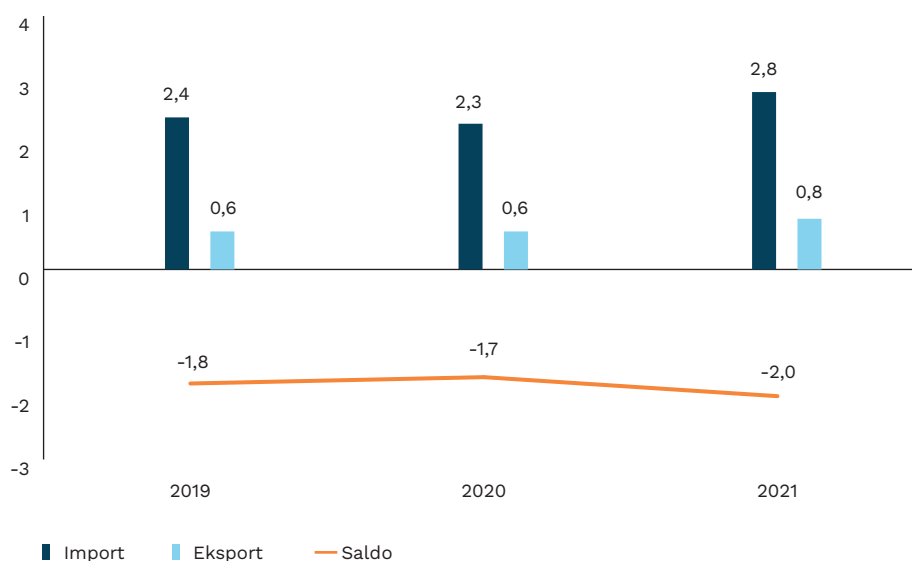
³⁴ <https://news.mongabay.com/2022/12/deforestation-accelerated-in-brazil-while-climate-talks-were-underway-in-egypt/> [dostęp: 11.01.2023].

kadencji Jaira Bolsonaro w latach 2019–2022 średni poziom wycinki brazylijskich lasów amazońskich wzrósł o ponad połowę. Ograniczono w tym czasie wydatki na **rzecz egzekwowania ochrony środowiska przyzwalając na nielegalną dewastację lasów**³⁵. Jednym z głównych celów nowego prezydenta Brazylii, Lula da Silvy, jest całkowite ograniczenie wylesiania Amazonii do 2030 r. Podczas swojej poprzedniej prezydentury (2003–2010) Lula ograniczył deforestację z poziomu 27,8 tys. km² w 2004 r. (najwyższego w tej dekadzie) do 6,4 tys. km² rocznie pod koniec swojej poprzedniej kadencji³⁶.

► **Zatrzymanie deforestacji w Brazylii będzie wymagało funduszy, a obecne prognozy wzrostu PKB tego kraju na 2023 r. są niewielkie – wynoszą 1,0 proc.** (dane MFW). Za sprawą działań Luli, 21 grudnia 2022 r. Kongres zatwierdził zniesienie pułapu wydatków fiskalnych, a jedną z pierwszych decyzji nowego prezydenta było podpisanie pakietu dekretów, których celem jest m.in. ochrona Puszczy Amazońskiej. Norwegia ogłosiła ponowne wsparcie Funduszu Amazonii (*Amazon Fund*) – ważnej instytucji chroniącej lasy amazońskie od 2008 r. Rząd norweski wraz z niemieckim przekazały wcześniej łącznie ok. 99 proc. wszystkich środków tego funduszu.

► **Sukces reform Luli zależy jednak też od poparcia społecznego. Brazylia jest obecnie silnie spolaryzowana**, o czym świadczą m.in. największe do tej pory w kraju zamieszki zwolenników Bolsonaro w stolicy kraju – Brasílii, które miały miejsce 8 stycznia br. Rozruchy zostały opanowane, a były prezydent je potępił, niewykluczone są jednak kolejne wybuchy niezadowolenia jego zwolenników.

Wykres 9. Handel Polski z państwami Mercosur w latach 2019–2021 (w mld USD)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

(KS)

³⁵ <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-56847958> [dostęp: 11.01.2023].

³⁶ Dane INPE liczone od sierpnia do lipca; http://terrabrasilis.dpi.inpe.br/app/dashboard/deforestation/biomes/legal_amazon/rates [dostęp: 11.01.2023].

Azjaci pracują nawet po 70 roku życia

33 proc.

Koreańczyków i Japończyków w wieku 70-74 lata nadal pracuje

50 proc.

japońskich firm zmagają się z niedoborem pełnoetatowych pracowników

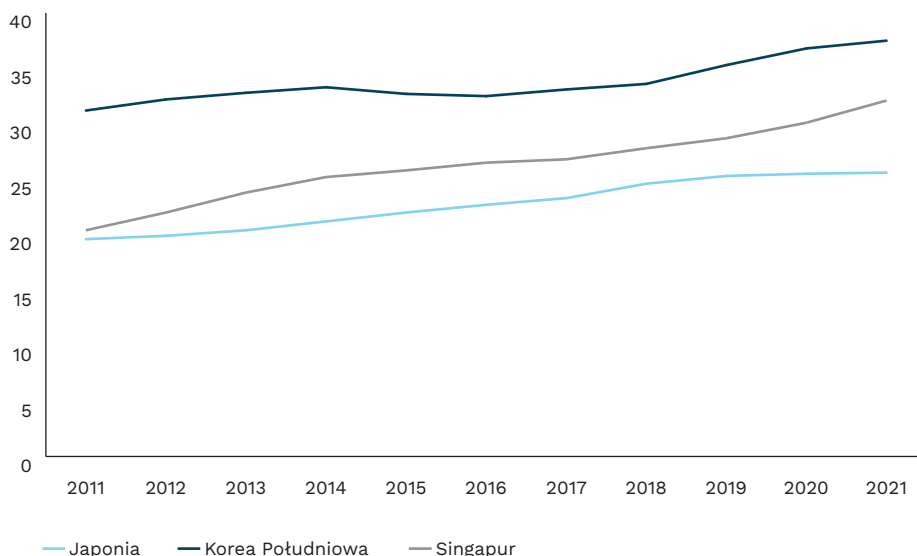
40 proc.

wynosi wskaźnik ubóstwa wśród najstarszych Koreańczyków

► W krajach Azji Wschodniej, których społeczeństwa starzeją się najszybciej na świecie, coraz więcej 70-latków kontynuuje aktywność zawodową. Wobec kurczących się zasobów młodszych pracowników, stanowią oni cenne wsparcie dla firm, a niewystarczające emerytury powodują, że praca staje się dla nich koniecznością.

► Japonia i jej sąsiedzi zaczynają doświadczać problemów, przed którymi demografowie przestrzegali bogate starzejące się kraje już od dawna³⁷. Według danych zgromadzonych przez Teikoku Databank we wrześniu ubiegłego roku, w Japonii połowa firm deklaruje niedobór pełnoetatowych pracowników³⁸. Z podobnymi trudnościami zmagają się pracodawcy w Korei Płd., w której latem ubiegłego roku blisko 60 proc. nowo zatrudnionych pracowników stanowiły osoby powyżej 60. roku życia³⁹. W Korei Płd. i w Japonii 33 proc. osób w wieku 70-74 lata nadal pracuje⁴⁰. W 2022 r. w Japonii pracowało ok. 675 tys. osób w wieku 70+ (ponad dwukrotny wzrost w ciągu czterech lat)⁴¹.

Wykres 10. Odsetek osób aktywnych zawodowo w wieku 65+

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ILO.

³⁷ <https://www.unescap.org/sites/default/files/SDD%20Ageing%20Fact%20Sheet%20Overview.pdf>; <https://www.worldbank.org/en/events/2014/09/15/employment-demographic-change-and-well-being>; https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_142281.pdf [dostęp: 10.01.2023].

³⁸ <https://english.kyodonews.net/news/2022/11/fbc691d031c4-over-half-of-japan-companies-suffering-from-labor-shortage-survey.html> [dostęp: 10.01.2023].

³⁹ <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/korea-incs-foreign-labour-crunch-puts-older-workers-back-factories-2022-08-15/> [dostęp: 10.01.2023].

⁴⁰ <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/korea-incs-foreign-labour-crunch-puts-older-workers-back-factories-2022-08-15/>, <https://www.nippon.com/en/japan-data/h01055/> [dostęp: 10.01.2023].

⁴¹ <https://www.statista.com/statistics/1123355/japan-total-labor-force-by-age-group/>, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/03/14/business/more-companies-hiring-elderly-workers/> [dostęp: 10.01.2023].

► Rosnące zasoby starszych pracowników w wybranych krajach wschodniej Azji ilustruje wykres 10. Najwyższy odsetek osób aktywnych zawodowo w wieku 65+ odnotowano w Korei Płd. (37,5 proc.), zaś najszybszy wzrost odsetka pracujących seniorów w ostatniej dekadzie – w Singapurze (z 20,4 proc. w 2011 r. do 32,1 proc. w 2021 r.).

► W Japonii i Korei Płd. średnia miesięczna emerytura wynosi poniżej 500 USD (połowa płacy minimalnej w Japonii i 1/3 płacy minimalnej w Korei). Jednocześnie dodatkowe plany oszczędzania w rodzaju amerykańskiego 401(k) czy polskiego PPK nie są tam popularne.

W Korei Płd. wskaźnik ubóstwa wśród osób starszych wynosi ok. 40 proc. i jest najwyższy wśród krajów OECD (stanowi prawie trzykrotność średniej)⁴².

► Dla niektórych starszych pracowników zwiększone zapotrzebowanie na nich stanowi szansę, zwłaszcza jeśli konkurencja młodszych kolegów zmusiła ich do przejścia na emeryturę. Są też tacy, którzy zdecydowanie nie chcą już pracować, ale zmusza ich do tego sytuacja finansowa. Oznacza to, że **sztywne rozwiązania nie są dla tych społeczeństw optymalne, a większa elastyczność pozwoliłaby na zaspokojenie zróżnicowanych preferencji starszych obywateli**. Dlatego kraje wschodniej Azji zaczęły wprowadzać zmiany wychodzące naprzeciw potrzebom starszych osób – zarówno tych zdolnych do pracy, jak i tych, które nie chcą już pracować. Z jednej strony, oferują dotacje dla firm zatrudniających starszych pracowników i stosujących potrzebne udogodnienia dla nich (dodatkowe poręcze na schodach, windy, pokoje do odpoczynku), z drugiej – dodatki do emerytury. Dodatkowo, w Japonii i Korei Płd. powstały wyspecjalizowane agencje pracy tymczasowej i związki zawodowe reprezentujące interesy starszych pracowników.

► Jednocześnie **próby ustawowego podniesienia wieku emerytalnego spotykają się z negatywnymi reakcjami pracowników i pracodawców**. Ci pierwsi nie chcą być zmuszani do wydłużania aktywności zawodowej, ci drudzy – do zwiększania kosztów zatrudnienia (w krajach azjatyckich, zgodnie z tradycją konfucjańską, pensje uzależnione są od stażu pracy). Dlatego ciekawym rozwiązaniem jest uchwalone w Japonii w kwietniu 2021 r. prawo obligujące pracodawców do podejmowania wszelkich możliwych środków pozwalających na utrzymanie pracownika na stanowisku do czasu osiągnięcia przez niego 70. roku życia, o ile jest to zgodne z wolą pracownika. Najnowsze dane pokazują, że blisko 1/3 japońskich firm (20 proc. dużych i 28,5 proc. małych) stosuje się do tych zaleceń⁴³. Elastyczny system emerytalny w Japonii pozwala też pracodawcom na całkowitą rezygnację ze stosowania obowiązkowego wieku emerytalnego.

(AW-P)

Autorzy: Katarzyna Dębowska, Adam Juszcak, Jędrzej Lubasiński, Wojciech Nowakowski, Sebastian Sajnog, Katarzyna Sierocińska, Ignacy Święcicki, Agnieszka Winiewicz-Price, Katarzyna Zybortowicz

⁴² https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-korea-2022_20bf3d6e-en [dostęp: 10.01.2023].

⁴³ https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/20230106_18/ [dostęp: 10.01.2023].

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy zawarte w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

